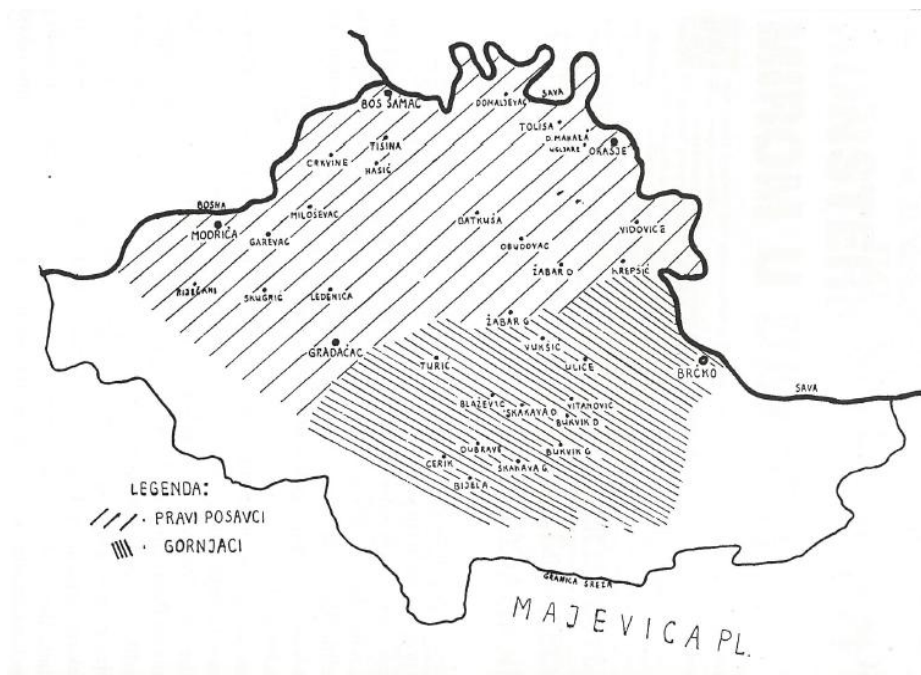

Narodna Nošnja u Bosanskoj Posavini

Bosanska Posavina je u ovom tekstu podijeljena u dva područja. S jedne strane je područje između Brčkog, Gradačca, Modriče i Bos. Šamca gdje se narod razlikuje među „gornjacima“ i „pravim posavcima“. Sa druge strane nalazi se područje između Doboja, Dervente, Bos. Broda i Odžaka. Naseljenike tog područja se dijele u „brđane“ i opet „prave posavce“.

Posto se većina naših članova broji uz „prave posavce“ sa tih dva područja, koncentrirat ćemo se u našem tekstu pogotovo na nošnje iz tih krajeva.

Područje između Brčkog, Gradačca, Modriče i Bos. Šamca

Nošnja cijelog ovog kraja po svome tipu pripada panonskoj narodnoj nošnji, sa nekim varijantama koje joj daju lokalno obilježje. Narodna nošnja ovog dijela Bosne vrlo je raznovrsna i interesantna.

Ono što sve ove nošnje čini jednim tipom jesu izvjesni dijelovi nošnje istog kroja ili oblika. Tu prije svega treba spomenuti široke „rozane“ ženske košulje i dijagonalno tkane pregače, a kod muškaraca također vrlo široke košulje koje prelaze preko gaća.

Ženska nošnja

Između djevojaka i udatih žena bila je razlika jedino u nošnji na glavi, dok su ostali dijelovi bili isti. Svakodnevno se nošila rubina od konoplje, tzv. pređina, a blagdanom od pamučnog beza. Ova se košulja razlikuje od drugih po bogatim naborima „rozama“ u pasu. Oko vrata je također rozana, sa uskom kragom i širokim rukavima. Vez i ukrasi dolaze najčešće na prsa, oko vrata, u ramenima i po dnu košulje. Ranije su bili obično od crvenog pamuka, a u novije vrijeme radi se mnogo bijeli vez (šlinga) ali i vez u drugim bojama. Po rubu rukava i u dnu košulje našiva se bijela šira čipka.

Gunjić (prsluk) su oblačile preko košulje. Krojio se od sukna „bugarije“ ili „krpe“ smeđe boje, sa vezom od bijelog gajtana. Još prije 1. svj. rata počeli su se nositi kožuhi. Kožušak je kratki jelek od janjeće kože obično svijetlo-crne boje. Na prsima nema veliki izrez, ne kopča se, već se veže pomoću vrpce.

Tkanicu, usko tkanu od vune u boji u zupčastim prugama, nosile su i djevojke i žene.

Pregača je kod Posavki mnogo veća od drugih i razlikuje se još po tehnici tkanja te bojanja i šarama. Sva je pregača u poprečnim i uzdužnim prugama, a pri dnu su obično protkane šare od vunice, pretežito crvene boje. Pregača je okolo potkićena dugim resama.

Čarape su ranije bile duge do koljena, pletene na pet igala, od raznobojne vune. Također je raširena i upotreba tzv. bobanih čarapa koje su pletene od crvene vune, izvezene raznobojnim svijetlim bopcima.

Od obuće najviše se nose opanci putravci, zatim mrkalji i bijeli opanci, a još ranije u upotrebi su bili i crveni opanci. Od cipela najviše se nose obične plitke crne kožne cipele.

Nošnja na glavi je vrlo raznovrsna i različita je kod djevojaka i žena. Glava se pokrivala raznim pokrivačima: kapom u vidu fesa, jaglukom ili krpicom odnosno bijelom šlinganom ili običnom maramom.

Muška nošnja

Mušku nošnju čine dijelovi: košulja, gaće, gunjić (prsluk), koparan, hlače, pojas, torba od kože, šarene čarape i opanci.

Košulja je od pamučnog platna, naborana pozadi u pasu, ima duge široke rukave i kragnu oko vrata. Nema veza, a rukavi su obrubljeni bijelim koncem.

Gaće su od pamučnog platna, dugih nogavica, malo širih nego drugih, sa čipkom od bijelog konca po rubu. Ovakve gaće nosile su se ljeti, a preko njih košulja.

Hlače su bile od crnog sukna, a blagdanom su se nosile od tamno plave čoh, vrlo široke u pasu s dugim nogavicama. Oko džepova veze su svilenim gajtanom. Preko košulje nosio se najčešće gunjić od mrkog bugarskog sukna, vezen crnim gajtanom.

Pojas je najčešće bio od crvene vune ili tkanica.

Na nogama su se nosile duge čarape, pletene jednom iglom od vune u boji. Osnovna boja je crna ili crno-crvena.

Od obuće najranije su u upotrebi bili „mrki“ i „crveni“ opanci, a vrlo rano se koriste i kožne cipele.

Područje između Doboja, Dervente, Bos. Broda i Odžaka

Nošnja Hrvata u cijelom ovom kraju vrlo je slična i na desnoj strani rijeke Bosne, ali ima izvjesne elemente koje je odvajaju kao posebnu varijantu. Ti su elementi vidljivi naročito na muškim i ženskim košuljama, gaćama i ručnicima. U ovom dijelu, posebno oko Dervente i Bos. Broda, karakteristično je bojenje košulja i gaća u plavilu za rublje ili u zelenoj galici, tako da košulje imaju uglavnom plavu ili zelenkastu boju.

Ženska nošnja

Svakodnevna košulja šiva se obično od čistog lanenog platna. Svečanije košulje su bile od pamuka koji se može protkati svilom. Košulje imaju dosta ukrasa i veze osobito kod djevojaka i mlađih žena. Šare na košulji nalaze se uz rub rukava, na kragi i prsima te po dnu košulje. Na rubovima košulje i rukava rade se čipke od pamučnog konca. Kroj košulja isti je kao kod Posavki s desne strane rijeke Bosne.

Preko košulje se opasuje pregača od vune u boji tkana dijagonalno, a može se tkati i na uzdužne pruge. Pri dnu se pregača šara odnosno „jumači“ obično vunicom raznih boja, najviše crvenom. Ženska tkanica je uska, svjetlijih boja, najviše crvene i bijele. Preko košulje oblači se „čerma“ (prsluk) od crnog sukna bez ukrasa i veza.

Na nogama su se nosile čarape od raznobojne vune sa šarama. Obuća se sastojala od opanaka raznog oblika.

Nošnja na glavi je različita kod djevojaka i žena. Mlade djevojke nose krpicu s velikom kiticom od crvene svile. Nošnja na glavi kod udanih žena je složenija od djevojačke. Žene dijele kosu po sredini, koju upletu u dvije pletenice koje se omotaju oko glave. Ispod pletenica se stavi tanki kotur od platna preko kojeg se stavlja „krpa“. Krpa se tka u vidu dugog ručnika od pamuka istom tehnikom kao i košulja.

Muška nošnja

Košulja je isto kao i ženska od plavljenog platna. Nešto je kraća od ženske, rozana oko vrata i u struku. Vez se nalazi na dnu košulje, oko vrata i na rukavima.

Muške gaće su od istog platna kao i košulje, bogato ukrašenih nogavica. Nogavice su duge i uske s manjim turom.

Oko pasa se opasuje široka tkanica od raznobojne vune, koja na oba kraja ima duge rese s okruglim vunanim kiticama. Ovakve tkanice nosili su većinom momci, dok su kod starijih bile bez kitica.

Preko košulje oblačila se čerma (prsluk). Čerma je kratki gunić od valjanog sukna bez rukava.

Čarape i opanci bili su kao i kod žena.

Preko ramena momci su prebacivali šarene torbe tkane od vune, bogato ukrašene i potkićene resama.